

*Стефан Самарџић, асистент
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду*

*Иван Милић, асистент
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду*

КОНТРАДИКТОРНОСТИ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА У ОБЛАСТИ САНКЦИЈА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА МЕРЕ МЕДИЦИНСКОГ КАРАКТЕРА¹

Сажетак: *Малолетници представљају посебну категорију учинилаца прекршаја, с обзиром на узраст у време извршења прекршаја, те се законом прописују и посебне санкције које им се могу изрећи. Нарочита пажња поклоњена је мерама медицинског карактера. Међу тим, Закон о прекршајима прописује контрадикторна решења у погледу санкција према малолетницима, те у појединим одредбама не разликује млађе од старије малолетника. У првом делу рада говори се уопште о малолетним учиниоцима прекршаја, док се о казнама расправља у другом делу рада. Централни део рада бави се проблемима са заштитним мером „Обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци“, те се указује на неке неложиčnosti у самом Закону. С тим у вези, у раду ћемо видети да ли је у појединим случајевима закон строжи према малолетном учиниоцу прекршаја или малолетном учиниоцу кривичног дела, с обзиром на санкције које им се могу изрећи.*

Кључне речи: *малолетник, прекршај, алкохол, дрога, лечење*

---

¹ Рад је настао као резултат рада на пројекту „Биомедицина, заштита животне средине и право“, бр. 17097, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

1. УВОД

Закон о прекршајима² садржи посебне одредбе које се односе на малолетне учиниоце прекршаја. Закон на нарочит начин регулише одређена питања из области материјалног права, надаље садржи и одредбе које се тичу поступка према малолетницима, које би требале да одговарају њиховом узрасту,³ а поједине одредбе се односе на извршење санкција према малолетним учиниоцима прекршаја. Што се тиче малолетника нови Закон,⁴ када је реч о материјалном праву, садржи посебне одредбе у VI глави, од члана 71. закључно са чланом 83. Као и кривична, тако и прекршајна одговорност се стиче са навршених четрнаест година живота. Тако је и прописано у члану 71. новог Закона: „Према малолетнику који у време када је учинио прекршај није навршио четрнаест година (дете) не може се водити прекршајни поступак.”⁵ Нови Закон исто као и претходни садржи

² Закон о прекршајима – ЗП или Закон, *Службени гласник РС*, бр. 65/2013.

³ ЗП на појединим местима говори о **узрасту** (чл. 211 ст. 3 и то у делу који се односи на сведочење), а на другим местима о **старости** малолетника (чл. 71 ст. 1 и 2 и чл. 78 ст. 1). Сматрамо да је исправније говорити о узрасту малолетника, а не о старости.

⁴ О основним новинама у новом Закону о прекршајима вид: Иван Милић, „Нови Закон о прекршајима и стари проблеми са заштитном мером обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци“, *Зборник радова ПФНС (Зборник радова ПФНС) 1/2014*, 263-273; Александар Мартиновић, „У сусрет почетку примене новог Закона о прекршајима“, *Зборник радова ПФНС 1/2014*, 189-207.

⁵ Било би доследније да је Закон прописао да „**према лицу које у време извршења прекршаја није навршило четрнаест година (дете) не може се водити прекршајни поступак**“. Закон у члану 215 прописује да „**малолетно лице** које није навршило четрнаест година, а које се саслушава као сведок, не може се суочити са окривљеном или другим сведоком“, те нам се чини да Закон намерно или случајну уводи и категорију малолетних лица, али у делу који се односи на сведоке. Даље, Закон у истом члану прописује да „**малолетно лице** старије од четрнаест, а млађе од осамнаест година, које се саслушава као сведок, не може се суочити са окривљеним и другим сведоком уколико је услед природе прекршаја, последица и других околности ово лице посебно осетљиво или се налази у посебно тешком душевном стању“. Није нам јасно зашто је Закон на овакав начин регулисао питање малолетника као сведока. Наиме у првом случају реч је о деци, а у другом ставу о малолетницима, али их Закон назива малолетним лицима.

Можда је по узору на Кривични законик – КЗ, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – исц., 107/2005 – исц., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014 и ЗП „покушао“ да дефинише ко су: деца, малолетници и малолетна лица, али је ипак остао недоречен. С тим у вези, према члану 112 КЗ: **дететом** се сматра лице које није навршило четрнаест година; **малолетником** се сматра лице које је навршило четрнаест, а није навршило осамнаест година; **малолетним лицем** сматра се лице које није навршило осамнаест година. Закон о прекршајима Републике Српске, такође, прописује да „према малолетнику који у време извршења прекршаја није навршио 14 година живота не може се покренути нити водити прекршајни поступак“, види чл. 23 ст. 2 поменутог Закона, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 34, XV од 19. априла 2006. текст закона доступан на: <http://www.mup.vladars.net/zakoni/rs>

одредбу којом прописује да: „Када је дете учинило прекршај због пропуштања дужног надзора родитеља, усвојитеља, старатеља, односно хранитеља, а ова лица су била у могућности да такав надзор врше, родитељи, усвојитељ, стратељ, односно хранитељ детета казниће се за прекршај као да су га сами учинили“.⁶ Из ове законске одредбе произлази да ће се у сваком случају када дете учини прекршај, наведена лица казнити под условом да нису вршили дужни надзор, који су били у могућности да врше. Дакле, Закон у овом случају предвиђа примарну и искључиву одговорност родитеља, усвојитеља, старатеља, односно хранитеља. Даље, Законом⁷ се може прописати да ће за прекршај који учини малолетник одговарати и родитељи, усвојитељ, старатељ, односно хранитељ малолетника старог од навршених четрнаест до навршених осамнаест година, ако је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником, а били су у могућности да такав надзор врше.⁸ За разлику од претходног става, наведена норма предвиђа примарну али не и искључиву, већ „паралелну“ одговорност наведених лица.

Што се тиче процесног дела према малолетницима, нови Закон прописује у глави XXXIII процесне одредбе које се односе на малолетне учиниоце прекршаја. То су пре свега одредбе које су прилагођене узрасту малолетника, док се остале одредбе које се односе на пунолетне учиниоце прекршаја примењују према малолетницима само ако нису у супротности са одредбама о малолетницима. Специфичности поступка према малолетницима су: хитност поступка; правила која се односе на позивање малолетника; правила која се односе на обавезу сведочења; правила која се односе раздвајање и спајање поступка; права родитеља и старатеља; нецелиходност вођења поступка; посебна правила о подношењу жалбе; посебна правила ако се утврди да је малолетник учинио прекршај као дете; и искључење јавности.⁹ Једно од посебних је и решење према ком се прекршајни налог не може издати малолетнику.¹⁰

[_lat/ZAKON%20O%20PREKRSA_LIMA%20REPUBLIKE%20SRPSKE%20\(Sluzbeni%20glasnik%20RS,%20broj:%2034.06\).pdf](#), 7. мај 2014.

⁶ Вид. члан 72 став 1 ЗП.

⁷ ЗП даје могућност да се законима којима се прописују поједини прекршаји предвиди и одговорност других лица за прекршај који учини малолетник. С тим у вези, мишљења смо да се само законом може прописати таква могућност, не и актима ниже правне снаге.

⁸ Чл. 72 ст. 2. ЗП, Предмет овог рад **неће бити** питање које се тиче оправданости да наведена лица „паралелно“ одговарају за прекршај који учини малолетник, јер сматрамо да је проблематика да за исти прекршај одговара **и малолетник и лица** каја се о њему старају, више него сложена.

⁹ Чл. 291-300 ЗП.

¹⁰ Чл. 168 ст. 4 ЗП.

У делу који се односи на извршење санкција Закон о прекршајима садржи свега неколико одредаба које се искључиво примењују на малолетне учиниоце прекршаја, с обзиром да извршење санкција целовито регулише Закон о извршењу кривичних санкција.¹¹ Тако се, између осталог, прописује да се изречена новчана казна старијем малолетнику не може заменити казном затвора.¹² Законом је прописано и да уколико је малолетник постао пунолетан после доношења одлуке којом је изречена васпитна мера, обуставља се извршење те мере.¹³

До сада речено имало је за циљ да само прикаже најосновније одредбе Закона о прекршајима, које се примењују према малолетним учиниоцима прекршаја. Међутим у даљем раду видећемо колико контрадикторности постоје у самом Закону код изрицања појединих санкција.

2. ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ КОЈЕ СЕ МОГУ ИЗРЕЋИ МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА ПРЕКРШАЈА

За прекршаје, најблажа „кажњива дела“, Закон прописује изузетно велики број санкција које се могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја.¹⁴ На овом месту само ћемо навести санкције које се могу изрећи малолетницима и указати на неке контрадикторности које се налазе у самом Закону.¹⁵ У делу које се односи на малолетнике Закон прописује да се малолетнику који је у време извршења прекршаја навршио четрнаест, а није навршио шеснаест година (млађи малолетник) могу изрећи само васпитне

¹¹ Закон о извршењу кривичних санкција - ЗИКС, *Службени гласник РС*, бр. 55/2014.

¹² Према чл. 41 ст. 6 и 7 ЗП: „Замена неплаћене новчане казне не може се одредити за новчане казне изречене према малолетницима...“ Неплаћена новчана казна изречена према малолетнику принудно ће се наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара. Овде се опет може упутити термилошка замјерка законодавцу, наиме новчана казна се може изрећи само **старијим малолетницима**, а на овом месту се говори о замени новчане казне **малолетнику**. Према оваквом законском решењу опет долазимо да тога да се принудна наплата врши на имовини родитеља или другог лица које је задужено да се о њему стара, јер малолетник по правилу нема своју имовину. Дакле, опет родитељи одговарају, на посредан начин, за прекршаја које учине старији малолетници.

¹³ Чл. 83 ст. 2. ЗП.

¹⁴ Више о санкцијама у упоредном праву вид. Lana Milivojević Antoliš, „O brojnosti prekršaja i prekršajopravnih sankcija u Republici Hrvatskoj“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 1/2012, 275-306; Миодраг Н. Симоновић, Наташа Мрвић-Петровић, Ранко Николић, *Коментар Закона о прекршајима Републике Српске*, Београд 2001, 53-111.

¹⁵ О малолетницима у кривичном поступку види код: Татјана Лукић, Стефан Самарџић, „Малолетници у кривичном поступку“, *Зборник радова ПФНС* 1/2012, 349-367.

мере.¹⁶ У истом члану Закон прописује да се малолетнику који је у време извршења прекршаја навршио шеснаест година, а није навршио осамнаест година (старији малолетник) може изрећи васпитна мера, казнени поени и казна.¹⁷ Овакав начин регулисања води ка решењу да се старијем малолетнику могу изрећи све казне које се могу изрећи и пунолетним учиниоцима прекршаја, јер Закон говори о **казни**¹⁸. Такође, из ове одредбе закључујемо и то да се **опомена**, као врста прекршајне санкције предвиђена за пунолетне учиниоце, не може изрећи старијем малолетнику. Ово сматрамо адекватним законским решењем из разлога што се малолетницима може изрећи **укор**, који представља меру одговарајући опомени. С тим у вези, оваквим начином регулисања долазимо и до закључка да се старијим малолетницима може изрећи **новчана казна, казна рада у јавном интересу и казна затвора**.¹⁹ Међутим, у следећим одредбама које се односе на малолетнике Закон не говори више о казни **затвора**, већ о казни **малолетничког затвора**, која се може изузетно изрећи старијем малолетнику.²⁰ Иако се на први поглед чини да се ради само терминолошкој разлици, ствар је ипак нешто сложенија. Тако се осим других разлика, основна огледа у погледу извршења, тачније у погледу установа у којима се извршавају ове санкције.

Даље, Закон о прекршајима у другим члановима не говори о могућности изрицања казне рада у јавном интересу малолетницима.²¹ Напоменули смо да Закон прописује да се старијим малолетницима може изрећи **казна**. Међутим у члану 73. став 4. садржи одредбу која је контрадикторна са претходним ставом. Наиме, Закон прописује да само суд може **малолетнику**²² изрећи васпитну меру, новчану казну, казнене поене, казну мало-

¹⁶ Чл. 73 ст. 1 ЗП, Васпитне мере које се могу изрећи су: 1. Мере упозорења и усмеравања (укор и посебне обавезе); 2. Мере појачаног надзора, чл. 74 ЗП.

¹⁷ Чл. 73 ст. 2 ЗП; вид. и: Правно мишљење Вишег прекршајног суда, усвојено на седници од 7.7.2011. године: „Уз васпитну меру малолетнику се могу изрећи казнени поени, јер је то врста казне“. Имајући у виду да је овај став заузет у време важења претходног закона о прекршајима, када су казнени поени заиста и били врста казне, сматрамо да се ово правно мишљење посматрано из угла новог ЗП не може прихватити, јер сада казнени поени нису више врста казни, већ врста санкција. Даље, малолетнику се уз васпитну меру може изрећи и заштитна мера сходно чл. 65 ст. 3 ЗП, ако је због природе прекршаја неопходно. Преузето из електронске правне базе *Paragraf Lex*, 11. новембар 2014.

¹⁸ За прекршај се могу изрећи следеће казне: казна затвора, новчана казна и рад у јавном интересу. Вид. чл. 33 ст. 1 ЗП.

¹⁹ Такође, у чл. 81 и чл. 82 ЗП говори о изрицању казни.

²⁰ Вид. чл. 73 ст. 4 и чл. 81 ст. 2 ЗП.

²¹ Вид. чл. 41. ст. 6 чл. 73 ст. 4 ЗП.

²² Закон ни на овом месту не прави разлику између старијих и млађих малолетника. Овде се ради о пропусту законодавца да пропише да се наведене санкције могу изрећи само старијим малолетницима.

летничког затвора и заштитну меру.²³ У овом ставу Закон не помиње казну рада у јавном интересу.²⁴

С тим у вези, овакав контрадикторан приступ оставља озбиљан напор тумачењу, ако се уопште у оквиру могућих значења норми може доћи до прихватљивог решења. Тако остају питања да ли се може старијим малолетницима изрећи казна рада у јавном интересу, те да ли се малолетнику изриче казна затвора или казна малолетничког затвора?

Сматрамо да је реч о пропусту да се у Закону јасно прецизира да се старијем малолетнику може изузетно изрећи **казна малолетничког затвора**, а не казна затвора.²⁵ С тим у вези, мишљења смо да се малолетнику, на основу законског решења, може изузетно изрећи казна малолетничког затвора, а никако казна затвора.

Што се тиче казне рада у јавном интересу, на основу одредаба Закона које се односе на прекршајне санкције, сматрамо да се та казна не може изрећи малолетницима. Више од тога, постоје још два круцијална аргумента која иду у прилог мишљењу да се малолетнику не може изрећи казна рада у јавном интересу. Први потиче ван прекршајног законодавства и дозвољава закључак да ако се малолетнику за учињено кривично дело не може изрећи казна рада у јавном интересу, тим пре му се та казна не може изрећи за прекршај као најблаже кажњиво дело. Други указује на исти закључак имајући у виду да у оквиру васпитних мера које се могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја, постоји и посебна обавеза, као врста васпитне мере, „да се малолетник, без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове еколошког, социјалног и локалног значаја“. Отуда бисмо могли закључити да када већ постоји ова посебна обавеза, нема потребе за изрицањем казне рада у јавном интересу. Другим речима, сматрамо да је ова посебна обавеза је адекватна и представља својеврстан супститут казни рада у јавном интересу у погледу малолетних учинилаца прекршаја.

---

²³ Овде Закон говори и о заштитним мерама.

²⁴ Као што је изнето раније, Закон ни овде не говори ни о казни затвора, већ о казни малолетничког затвора.

²⁵ Можда је законодавац сматрао да се на неки начин „подразумева“ да се у прекршајном поступку старијим малолетницима може изрећи казна малолетничког затвора, као што се и за учињено кривично дело учиниоцима тог узраста може изрећи казна малолетничког затвора. Међутим, ипак смо мишљења да је закон морао да то јасно и прецизира, а не да само пропише да се малолетнику изриче *казна*, што би водило закључку да се ради о казни затвора, а затим у другим одредбама да контрадикторно говори о казни малолетничког затвора. Није искључена могућност да је законописац сматрао да је исто ако се пропише да се старијем малолетнику може изрећи казна *затвора* или казна *малолетничког затвора*, са чиме се на основу изнетих разлога, не слажемо.

3. ИЗРИЦАЊЕ ЗАШТИТНИХ МЕРА МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА ПРЕКРШАЈА

Закон о прекршајима прописује велики број заштитних мера,²⁶ које имају циљ да отклоне стање и узроке које могу утицати да учинилац прекршаја понови дело. Оно што се појављује као проблем, када је реч о малолетницима, јесте да ли се и које заштитне мере могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја. Посебне контрадикторности појављују се са мером обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци. Наиме, ова мера изузетно дуго траје у односу на максималну меру казне малолетничког затвора²⁷ која се може изрећи у прекршајном поступку, а нарочито је спорно њено извршење. С обзиром на значај и тежину ове заштитне мере законодавац је морао јасно да прецизира коме се ова мера може изрећи и уз коју санкцију, односно под којим условима. Да ли се може изрећи малолетницима и ако може, да ли се може изрећи само старијим или може и млађим малолетницима, те уз коју санкцију. Закон о прекршајима изричито прописује да се заштитне мере забрана вршења одређених делатности и јавно објављивање пресуде не могу изрећи малолетницима,²⁸ што применом *argumentum a contrario* води ка закључку да се све остале мере могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја.²⁹

Када је реч о изрицању осталих заштитних мера Закон садржи само један став и то да ако је, због природе прекршаја, то неопходно, заштитна ме-

²⁶ Предвиђено је чак дванаест посебних заштитних мера, и то: одузимање предмета; забрана вршења одређених делатности; забрана правном лицу да врши одређење делатности; забрана одговорном лицу да врши одређене послове; забрана управљања моторним возилом; обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци; обавезно психијатријско лечење; забрана приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја; забрана присуствовања одређеним спортским приредбама; јавно објављивање пресуде; удаљење странаца са територије Републике Србије; одузимање и забрана држања животиња. Вид. чл. 52 ЗП.

²⁷ Казна малолетничког затвора може да траје најдуже 30 дана, према чл. 81 ст. 3 ЗП. Овде је законодавац пропустио да пропише колико најкраће може да траје казна малолетничког затвора. По претходном Закону о прекршајима казна малолетничког затвора могла је да траје најдуже 15 дана. Овде нећемо говорити и проблемима краткотрајних казни лишавања слободе, где казна малолетничког затвора не остварује своју сврху. Постоје и другачија упоредноправна решења, па тако црногорски Закон опште **не прописује** казну малолетничког затвора, вид. чл. 63 Закона о прекршајима Републике Црне Горе, *Службени лист Црне Горе*, бр. 1/2011, доступан на: <http://www.sluzbenilist.me/PravniAktDetalji.aspx?tag=%7B04562DA3-C0B9-4853-9DA9-8C9B8FC4CDF8%7D>, 1. децембар 2014, Вид. и: чл. 24 Закона о прекршајима Републике Српске.

²⁸ Чл. 52 ст. 3 ЗП.

²⁹ ЗП у чл. 291 прописује „ако другачије није прописано овим законом, у прекршајном поступку према малолетницима сходно се примењују одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица“.

ра се може изрећи малолетнику уз васпитну меру или казну.³⁰ Закон ни овде не прави разлику између млађих и старијих малолетника, већ само говори о „малолетницима“ што обухвата и једне и друге. Другим речима, према оваквом законском решењу мера обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци може се изрећи како старијем, тако и млађем малолетнику. Иако сматрамо да овакво тумачење има своје оправдање у најбољем интересу малолетника, како старијег тако и млађег, ипак смо мишљења да би Закон морао на јасан начин регулисати предметно питање.

4. ОБАВЕЗНО ЛЕЧЕЊЕ ЗАВИСНИКА ОД АЛКОХОЛА И ДРУГИХ ПСИХОАКТИВНИХ СУПСТАНЦИ

Алкохол и наркотици су чест узрок вршења прекршаја како код пунолетних тако и код малолетних учинилаца прекршаја.³¹ Иако су алкохол и наркотици узрок вршења прекршаја и осталих кажњивих дела, мере које се изричу у прекршајном поступку, а које се састоје у лечењу зависника од алкохола и психоактивних супстанци, не изричу се лицима која под њиховим утицајем врше прекршаје, већ само учиниоцима који су учинили прекршај услед зависности.³² Закон о прекршајима прописује заштитну меру обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци,³³ која се може изрећи **лицу** које је учинило прекршај услед зависности од сталне употребе алкохола или психоактивних супстанци и код кога постоји **опасност** да ће услед ове зависности и даље да чини прекршаје.³⁴ Свакако да је потребно да се пре изрицања ове санкције утврди да је учинилац зависник од алкохола или психоактивних супстанци и да постоји опасност да ће услед зависности убудуће да чини прекршаје. Имајући у виду специфичности болести зависности и њиховог различитог медицинског третмана, можда је законодавац, као што је то учињено у Кривичном законнику, требао посебно да пропише заштитну меру обавезног лечења зависника од алкохола, а посебно обавезно лечење зависника од психоактивних супстанци.³⁵ Највећи проблеми и контрадикторности у самом Закону појављу-

---

³⁰ Чл. 73 ст. 3 ЗП.

³¹ О употреби алкохола и наркотика међу младима у Србији види: *Евројско истраживање о употреби алкохола и других дрога међу младима у Србији 2008* (Извештај за Републику Србију), Министарство здравља Републике Србије и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Београд 2009.

³² О томе вид. И. Милић, 2014.

³³ Вид.: чл. 59 ЗП.

³⁴ О непрецизном законском решењу вид. И. Милић, 2014.

³⁵ Вид. чл. 79 КЗ.

ју се из разлога што суд ову заштитну меру може изрећи и малолетним учиниоцима прекршаја, те ћемо у даљем раду изнети аргументе разлоге због којих ово не сматрамо оправданим.³⁶

4.1. Разлози против оваквог законског решења

Да бисмо подробније објаснили проблеме са изрицањем ове заштитне мере направићемо мало поређење са кривичним мерама безбедности обавезног лечења алкохоличара и обавезног лечења наркомана. Наиме, ове мере се не могу изрећи малолетним учиниоцима кривичних дела уз мере упозорења и усмеравања,³⁷ што може водити закључку да је Закон о прекршајима пропустио да пропише коме се односно под којим условима ова мера не може изрећи.³⁸ Недопустиво је да се малолетницима, којима је изречена васпитна мера, изрекне и ова заштитна мера, а у даљем раду видећемо до каквих последица може довести овакво законско решење.³⁹

Заштитна мера обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци може трајати до једне године,⁴⁰ с тим што се у пресуди мора одредити време трајања, а извршење мере се може обуставити и раније уколико „здравствена организација“ установи да је лечење завршено. На основу оваквог законског регулисања и малолетник се може „сместити“ у, како то одређује Закон здравственоу или другу специјализовану установу, те се с тим у вези јавља питање која је то установа и како се ова мера

³⁶ Недовољно или несавршено знање о правном правилу које творац норме жели да постави, или о друштвеном односу који хоће да уреди, може да се појави као разлог који ствара потребу тумачења. Вид. Бранислав Ристивојевић, „Тумачење кривичноправне норме према обиму: проширујуће и сужавајуће (екстензивно и рестриктивно) тумачење“, *Тумачење казненоправне норме и адекватности њене примене*, Београд 2009, 185.

³⁷ Чл. 39 ст. 2 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетника - ЗМ, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005.

³⁸ Претходни Закон о прекршајима (*Службени гласник РС*, бр. 101/2005, 116/2008 и 111/2009) је предвиђао исто решење као и важећи Закон, вид.: чл. 65 ст. 2; Такође и Закон о прекршајима Републике Србије из 1989. године је прописивао овакво решење, вид.: чл. 53 ст. 3 (*Службени гласник СРС*, бр. 44/89, *Службени гласник РС*, бр. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98, 65/2001, 55/2004), текст Закона доступан на: <http://aarhuscentarjjs.rs/pub/kfm/download/Zakon-o-prekrsajima.pdf>, 1. децембар 2014.

³⁹ Закон о прекршајима Републике Црне Горе прописује да се заштитна мера обавезног лечења наркомана од зависности и обавезног лечења алкохоличара од зависности **не могу** изрећи уз васпитне мере упозорења и усмеравања (укор и посебне обавезе). Вид.: чл. 79 ст. 2 Закона о прекршајима Републике Црне Горе.

⁴⁰ ЗП не прописује колико ова мера може најкраће да траје. Интересантан је и податак да по Закону о прекршајима из 1989. године трајање ове мере није било временски ограничено. О томе види код: Станко Пихлер, *Прекршајно право*, Нови Сад 2000, 86; и вид. мишљење: Драгиша Дракић, „Мере безбедности обавезног лечења наркомана и алкохоличара према новом Кривичном закоником Србије, *Зборник радова ПФНС* 1-2/2008, 620.

може евентуално принудно извршити?⁴¹ Овакво законско регулисање доводи до апсурдног, па и нелегитимног решења, јер уколико малолетник учини кривично дело за које му је изречена васпитна мера упозорења и усмеравања, том малолетнику се не може изрећи мера безбедности обавезног лечења алкохоличара и обавезног лечења наркомана,⁴² а малолетнику који учини прекршај и којем је изречена васпитна мера упозорења и усмеравања, се може изрећи заштитна мера „обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци“. Из наведеног би се могло формално логички исправно, али не и истинито, закључити да је учинилац прекршаја „друштвено опаснији“ од учиниоца кривичног дела⁴³, што је разуме се, неприхватљиво.

Да се очигледно ради о пропусту законодавца да изричито пропише када се ова заштитна мера не може изрећи малолетницима, говори у прилог постојање једне од посебних обавеза као врсте васпитних мера која се може изрећи малолетнику. Наиме, Закон о прекршајима прописује седам посебних обавеза које се могу изрећи малолетницима, како старијим тако и млађим,⁴⁴ а једна о њих јесте и „**обавеза да се малолетник подвргне одвикавању и лечењу од зависности од алкохола и психоактивних супстанци**“. Ако постоји оваква посебна обавеза, која не може трајати дуже од шест месеци,⁴⁵ зашто би се малолетнику изрицала заштитна мера обавезног лечења зависника од алкохола психоактивних супстанци, са свим својим негативним дејствима која може произвести према малолетнику, како

⁴¹ О извршењу ове мере према пунолетним учиниоцима прекршајима вид.: Миленко Радоман, *Пенолоџија и казнено извршно љраво*, Београд 2013. стр. 379; Такође, о специфичностима извршења мера безбедности обавезног лечења алкохоличара и обавезног лечења наркомана према малолетним учиниоцима кривичних дела, вид. код: Слободанка Константиновић-Вилић, Миомира Костић, *Систем извршења кривичних санкција и љенални љреџман у Србији*, Ниш, 2011. стр. 201.

⁴² Вид.: чл. 39 ст. 2 ЗМ.

⁴³ О сличним проблемима са тежином дела вид. Marin Војаџић, Marko Раšo, „Обелјежја прекршајног права и судовања, актуелна питања и приоритети *de lege ferenda*“, *Hrvatski љjetopis за казнено право и праксу* (Zagreb) 2/2012, 441.

⁴⁴ То су следеће посебне обавезе: да се извини оштећеном; да у оквиру својих могућности, поправи или надокнади штету коју је проузроковао; да не посеђује одређена места и избегава друштво одређених лица која на њега негативно утичу; да се подвргне одвикавању и лечењу од зависности од алкохола и других психоактивних супстанци; да се ради учења или провере знања саобраћајних прописа упути у надлежну установу за оспособљавање возача; да се, без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове еколошког, социјалног или локалног значаја; да се укључи у рад спортских или других секција у школи уз педагошко надзор наставника. Вид.: чл. 76. ЗП. С тим у вези види и решење из члана 14 ЗМ.

⁴⁵ Чл. 76 ст. 2 ЗП; вид. и мишљење: Саша С. Кнежевић, *Малолетничко кривично љраво – маџерџално, љроцесно и извршно*, Ниш 2010, 95.

за време извршења, тако и након завршеног трајања. Другим речима, ова посебна обавеза је пандан заштитној мери обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци.

4.2. Још један разлог процесног карактера против оваквог законског решења

Судски поступак се завршава доношењем одлуке којом се решава прекршајна ствар.⁴⁶ Судске одлуке представљају изјаву воље суда о примени закона на случај који је предмет одлучивања.⁴⁷ Закон о прекршајима у глави XXIX, у члану 246. садржи одредбе које се односе на доношење пресуде и других одлука. Прекршајни поступак завршава се доношењем осуђујуће или ослобађајуће пресуде, решења којим се поступак обуставља или решења којим се малолетном учиниоцу прекршаја изриче васпитна мера. Из оваквог законског решења закључујемо да се малолетнику васпитна мера изриче решењем, а не пресудом. С обзиром да се млађем малолетнику не може изрећи казна, пресуда у прекршајном поступку се доноси једино ако се старијем малолетнику изриче казна. Како се млађем малолетнику не може изрећи казна, поступак који се води против њега никада се не може завршити осуђујућом пресудом.⁴⁸

Закон у делу у ком говори о заштитним мерама прописује да „заштитна мера обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци може трајати најдуже до једне године, а извршење изречене мере обуставиће се и пре истека времена одређеног у пресуди ако здравствена организација установи да је лечење завршено“.⁴⁹ Сада долазимо да закључка да се ова заштитна мера може изрећи само пресудом, а не и решењем. Другим речима, гледано са процесног аспекта ова заштитна мера се може изрећи само уколико је старијем малолетнику изречена казна, јер се само казна изриче пресудом. Иако се разлози које смо изнели могу учинити само језичким чистунством, мишљења смо да је ово једини пут у тумачењу недореченог и контрадикторног текста закона о прекршајима, који као део казненог законодавства у ширем смислу не познаје правне празнине.

⁴⁶ Одлука донесена у кривичном поступку представља формализовани, односно процесно уобличен став надлежног или овлашћеног органа у односу на одређено процесно питање, или одређен захтев странке, односно другог учесника у кривичном поступку. Вид. Милан Шкулић, *Кривично процесно право – општи део*, Београд 2007, 361.

⁴⁷ Момчило Грубач, *Кривично процесно право*, Београд 2008, 325.

⁴⁸ Сматрамо да би било правилније да је законодавац прописао да када је потребно да суд малолетника ослободити одговорности то одлучи у форми решења, а не пресуде.

⁴⁹ Чл. 59 ст. 4 ЗП.

Из свега до сада наведеног, а нарочито тумачећи систематски и циљно, сматрамо да је дозвољен закључак о намери законодавца да се само старијим малолетницима уз казну може изрећи и заштитна мера обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци.⁵⁰

5. ЗАКЉУЧАК

Малолетници представљају посебну категорију учинилаца прекршаја с обзиром на узраст, па се зато и прописују посебна правила која се према њима примењују. Посебне одредбе које се примењују према малолетницима су норме материјалног, процесног и извршног карактера. Иако наш Закон о прекршајима садржи посебне одредбе о малолетним учиниоцима, ипак се не може рећи да су прихватљива у раду анализирана решења у погледу појединих санкција, а нарочито у погледу заштитне мере обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци. Закон на више места не разликује старијег од млађег малолетника, а на појединим местима говори о малолетним лицу, што сматрамо недопустивом неозбиљношћу у области српског прекршајног законодавства.

Осим тога доста норми у самом Закону је контрадикторно, па тако чак и одредбе у оквиру истог члана. Циљ овог рада је био да укаже само на неке од поменутих нелогичности, за које сматрамо да могу имати значајнијих последица у примени Закона. Једним од потенцијално најпроблематичнијих питања увиђамо одредбе које се односе на казне те заштитну меру обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци.

Из законских одредаба није јасно да ли се старијим малолетницима може изрећи казна затвора или казна малолетничког затвора, те да ли им се може изрећи казна рада у јавном интересу. С тим у вези, сматрамо да се старијим малолетницима може изузетно изрећи казна малолетничког затвора, те да се малолетницима уопште не може изрећи казна рада у јавном интересу. Чини се да је законодавац **заборавио на предвиђену васпитну меру по-**

---

⁵⁰ Закон сам по себи има пуно контрадикторности, па можда изнети закључак није био замисао законодавца. Тако, на пример, Закон на појединим местима говори о „осуђеном лицу“ у прекршајном поступку (чл. 41 ст. 3 и чл. 251 ст. 2), док у свим осталим одредбама говори о „кажњеном лицу“ у прекршајном поступку. Закон о прекршајима Републике Црне Горе прави разлику између „осуђеног“ и „кажњеног“ лица у прекршајном поступку, тако: 1) **осуђени** је лице које је правоснажном судском одлуком оглашено кривим за одређени прекршај; 2) **кажњени** је лице коме је коначним и извршним прекршајним налогом одређена санкција. Вид. члан 11. Закона о прекршајима Републике Црне Горе. Такође, у раду смо видели да на неким местима наш Закон говори о старости, док на другим говори о узрасту. Даље, у раду смо видели и то да се појављују проблеми недостатка разликовања млађих од старијих малолетника.

себне обавезе, у оквиру које се може одредити: „да се малолетник, без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове еколошког, социјалног и локалног значаја“, која је у ствари пандан казни рада у јавном интересу и која је прилагођена узрасту таквог учиниоца прекршаја.

Тумачећи законске одредбе новог Закона о прекршајима, могли бисмо доћи до закључка да се и заштитне мере, осим јавног објављивања пресуде и забране вршења одређених делатности, могу изрећи како старијим, тако и млађим малолетницима. Овакво тумачење би у крајњој линији значило да се и млађим малолетницима уз васпитну меру може изрећи заштитна мера обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци. Сматрамо да је овакво законско решење неприхватљиво и да може имати огромне негативне реперкусије уколико се то решење не промени. Чини се и да је и овде законописац **превидео** васпитну меру посебне обавезе „да се малолетник подвргне одвикавању и лечењу од зависности од алкохола и психоактивних супстанци“, која је пандан заштитној мери обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци.

Мишљења смо да неозбиљан приступ нашег законодавца прекршајно-правној материји никако не може имати своје оправдање, те да „мањи значај“ прекршаја не би смео послужити као оправдање за својеврсно законодавно шарлатанство, нарочито имајући у виду природну квантитативну доминацију прекршаја над другим кажњивим делима. Ово би тим пре морало бити на памети законодавцу у погледу норми којима се реагује на прекршаје малолетника, као категорије учинилаца на чије понашање треба реаговати са нарочитом пажњом имајући у виду да би специјална превенција баш код ове категорије учинилаца прекршаја могла и морала да покаже значајније резултате.

*Stefan Samardžić, Assistant
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad*

*Ivan Milić, Assistant
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad*

Contradictions of The Misdemeanor Law in The Area of Sanctions for Minors With Special Review to The Measures That Are of The Medical Character⁵¹

Abstract: *Minors represent a special category of offenders, due to the age at the time of commission of a misdemeanor. Hence, the law prescribes special sanctions for them. A special attention has been given to measures that are of medical character. However, the Law on Misdemeanors has contradictory provisions in terms of sanctions for minors by differentiating, in certain provisions, between younger and older minors. In the first part, this paper deals in general with offenders of misdemeanors that are minors, while sanctions are dealt with in the second part of the paper. Central part of the paper deals with the issues surrounding protective measure “Mandatory treatment of alcohol and psychoactive substance addicts”, by pointing to some irrational provisions of the Law. In relations to that issue, the paper discuss whether in certain situations the law is more harsh on minors that commit misdemeanor offences or minors that commit criminal offences, having in mind prescribed sanctions.*

Key words: *minors, misdemeanors, alcohol, drugs, treatment*

---

⁵¹ This paper is the result of the research conducted as part of the project titled “Biomedicine, Environmental Protection and the Law” no. 17097, financed by the Ministry of Science and Technology of the Republic of Serbia.